OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Vastine

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Oikeusturvapalvelut
Hallitusneuvos Terhi Salmela

4.11.2022

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Oikeusministeriön vastine lakivaliokunnalle annettujen kirjallisten lausumien johdosta (HE 216/2022 vp)

1 Yleistä

Seuraavat lausunnot ovat olleet oikeusministeriön käytössä:

- Finanssiala ry, Hannu Ijäs
- Kuluttajaliitto ry, lakimies Emmi Meriranta
- Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, johtaja Lasse Fager
- Professori Tuula Linna
- Suomen Perimistoimistojen Liitto ry
- Suomen velalliset ry, puheenjohtaja Jari Kaikkonen ja sihteeri Mirja Wasenius
- Takuusäätiö sr, toimitusjohtaja Juha A. Pantzar ja lakimies Minna Backman
- Ulosottolaitos, valtakunnanvouti Juhani Toukola
- Verohallinto, johtava perinnän asiantuntija Seija Kareinen

Lisäksi oikeusministeriön käytössä on ollut Ulosottolaitoksen 25.10.2022 päivätty lisälausunto.

Esityksessä ehdotetaan, että ulosoton suojaosuutta koskevaa säännöstä muutetaan väliaikaisesti. Velallisen itsensä osalta laskettava suojaosuus korotettaisiin nykyisestä 23,20 eurosta 29,52 euroon päivässä. Sekä velallisen itsensä osalta laskettavaan suojaosuuteen että velallisen elatuksen varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta laskettavaan suojaosuuteen tehtäisiin

lain vahvistamisen jälkeen vielä indeksitarkistus oikeusministeriön asetuksella. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023 ja olemaan voimassa 31.12.2023 saakka.

Hallituksen esityksen lakivaliokunnassa saama asiantuntijapalaute on jakaantunutta. Esityksen hyväksymistä ovat puoltaneet tai sen voinevat hyväksyä Finanssiala ry, Kuluttajaliitto ry, Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Suomen velalliset ry, Takuusäätiö sr, Ulosottolaitos ja Verohallinto. Osa edellä sanotuista lausunnonantajista suhtautuu esitykseen kuitenkin jossain määrin varauksellisesti ja tuo esiin näkemyksiä suojaosuuden korottamisen negatiivisista vaikutuksista sekä parempia ratkaisuvaihtoehtoja. Selvästi kriittisesti esitykseen suhtautuvat professori Tuula Linna ja Suomen Perimistoimistojen Liitto ry.

Seuraavassa esitetään sisennetyissä kappaleissa oikeusministeriön kannanotot asiantuntijalausunnoissa esitettyihin keskeisiin ehdotuksiin. Oikeusministeriö ei vastineessaan kommentoi kannanottoja siltä osin kuin ne ovat hallituksen esitystä puoltavia.

2 Lausunnoista ilmenevät muutosehdotukset ja huomiot

2.1 Vaihtoehtoiset keinot

Professori Tuula Linna pitää suojaosuuden korottamista liian kaavamaisena keinona ja nostaa esiin vaihtoehtoja velallisten tilanteen väliaikaiseksi helpottamiseksi. Ensinnäkin suojaosuuden ylittävästä tulon osasta voitaisiin jättää ulosmittaamatta puolet tai kaksi kolmasosaa nykyisen yhden kolmasosan sijaan. Myös *Ulosottolaitos* esittää, että suojaosuuden noston vaihtoehtona olisi voinut olla ulosottopidätyksen keventäminen kaikista pienituloisimpia koskevassa tulorajaulosmittauksessa. Professori Tuula Linna esittää toisena vaihtoehtona vapaakuukausien antamista jo ensimmäisenä ulosmittausvuotena. Kolmanneksi valtio voisi harkita luopuvansa velalliselta perittävästä taulukkomaksusta tulorajaulosmittauksessa.

Finanssiala ry toteaa lausunnossaan, että pienituloisimpien ulosottovelallisten aseman parantaminen muilla keinoilla, kuten vapaakuukausien lisäämisellä, olisi tehokkaampaa. *Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri* pitää suojaosuuden korottamista kaavamaisena ratkaisuna ja katsoo, että ulosmittausta tulisi kehittää siihen suuntaan, että ulosmittauksessa huomioitaisiin paremmin velallisen todellinen maksukyky samalla tavalla kuin yksityishenkilön velkajärjestelyssä. *Suomen velalliset ry* esittää ulosottoon tehtyjen suoritusten kohdentamista ensi sijassa velan pääomalle sekä korko- ja toimeenpanokulujen jäädyttämistä.

Oikeusministeriö ei puolla ehdotuksia vaihtoehtoisista toteuttamistavoista. Hallitus on budjettiriihessä 1.9.2022 päättänyt esittää suojaosuuden väliaikaista korottamista takuueläkkeen tasolle. Suojaosuuden korottaminen on toimi, joka pystytään toteuttamaan nopeassa aikataulussa vastauksena tilanteeseen, jossa inflaatio on korkea ja kuluttajahinnat kohoavat voimakkaasti. Lyhyessä ajassa ei ole mahdollista valmistella ja toimeenpanna laajempia tai monimutkaisempia väliaikaisia muutoksia ulosmittausjärjestelmään. Esimerkiksi ulosmittauksen laskentasääntöjen muuttaminen vaatisi muutoksia paitsi Ulosottolaitoksen tietojärjestelmään myös tulonmaksajien tietojärjestelmiin. Laajempien, pysyvien muutosten toteuttaminen edellyttää huolellista valmistelua ja laajaa vaikutusten arviointia. Suojaosuuden korottamista koskevasta väliaikaisesta kokeilusta saatavaa tietoa hyödynnetään jatkossa ulosmittausjärjestelmän kehittämisessä.

Siltä osin kuin asiassa on esitetty vapaakuukausien myöntämistä jo ensimmäisen ulosmittausvuoden aikana, oikeusministeriö toteaa lisäksi, että sanottu toimi olisi vaikutuksiltaan todennäköisesti melko vähäinen. Vastaavan kaltaista uudistusvaihtoehtoa on selvitetty ulosottokaaren muutostarpeita koskeneessa TEAS-selvityksessä eikä uudistuksen vaikutuksia voida selvityksen perusteella olettaa erityisen merkittäviksi (Ulosottovelka, sosiaaliturva ja työn tarjonta, s. 69).

Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin ehdotuksen osalta oikeusministeriö toteaa, että suuren asiamäärän vuoksi ulosmittausjärjestelmä ei voi perustua vastaavaan tapauskohtaiseen laskentaan kuin velkajärjestelyasioissa. Ulosottoasioita tulee vuosittain vireille lähes kolme miljoonaa asiaa, kun taas velkajärjestelyhakemusten määrä on vuosittain alle 4 000 hakemusta.

Suomen velalliset ry:n ehdotuksen osalta oikeusministeriö toteaa, että ulosottoon tehtyjen suoritusten kohdentamisjärjestyksen muuttamista on käsitelty hallituksen esityksessä eduskunnalle ulosottokaaren muuttamisesta (HE 142/2022 vp). Oikeusministeriö ei puolla ehdotusta ja viittaa perusteluihin, jotka on esitetty sanotussa hallituksen esityksessä sekä käsiteltäessä esitystä lakivaliokunnassa. Korkojen jäädytystä koskevan esityksen osalta oikeusministeriö toteaa, että ulosotto panee täytäntöön maksuvelvoitteet sen mukaisesti, kuin niistä on tuomiossa tai muussa ulosottoperusteessa määrätty. Jos saatavalle on tuomittu maksettavaksi korkoa, myös korkosaatava pannaan hakijan pyynnöstä ulosotossa täytäntöön ulosottoperusteen mukaisesti. Koron laskemisen pysäyttäminen väliaikaisesti merkitsisi velkojan saamisoikeuden pienentämistä ulosottomenettelyssä, eikä tällaista sääntelyä voida pitää perusteltuna. Velkojan

saamisoikeuden pienentäminen tuomitusta voi tulla kyseeseen ulosottomenettelyn sijaan velkajärjestelyssä sille säädettyjen edellytysten täyttyessä.

Ulosoton perimistä ulosottomaksuista säädetään ulosottomaksuista annetussa laissa (34/1995) ja ulosottomaksuista annetussa asetuksessa (35/1995). Ulosottomaksuista annetun lain 5 §:n 4 momentin nojalla taulukkomaksua ei peritä velalliselta enää sen jälkeen, kun sitä on toistuvaistulon ulosmittauksessa peritty edeltäneen kahden vuoden aikana yhteensä vähintään 18 kuukauden ajalta.

2.2 Elatuksen varassa olevan henkilön osalta laskettava suojaosuus

Suomen velalliset ry esittää, että myös velallisen elatuksen varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta laskettavaan suojaosuuteen tulisi tehdä indeksitarkistuksen lisäksi tasokorotus.

Oikeusministeriö ei puolla ehdotusta. Velallisen itsensä osalta laskettavan suojaosuuden korottaminen vaikuttaa myös niihin velallisiin, joilla on elatuksen varassa oleva puoliso, oma lapsi tai puolison lapsi. Hallituksen esityksessä ehdotettu suojaosuuden korotus merkitsee erittäin merkittävää kevennystä ulosmittaukseen, eikä suojaosuuden suurempi korottaminen ole perusteltua. Velallisen elatuksen varassa olevien henkilöiden osalta laskettavaan suojaosuuteen tehtävä indeksikorotus kattaa riittävästi elinkustannusten noususta johtuvan korotustarpeen.

2.3 Keskituloisten ulosottovelallisten asema

Lausunnonantajista *Takuusäätiö sr*. ja *Ulosottolaitos* kiinnittävät huomiota siihen, ettei ehdotettu suojaosuuden korotus vaikuta niihin velallisiin, joiden tulot ovat yli kaksi kertaa suojaosuuden ja enintään neljä kertaa suojaosuuden määrä, eli ulosmittausjärjestelmässä niin sanotusti keskituloisiin velallisiin. *Lakivaliokunta* on pyytänyt oikeusministeriötä arvioimaan, voidaanko keskituloisten velallisten aseman parantamiseksi tehdä jotakin.

Oikeusministeriö toteaa, että ulosmittausjärjestelmän rakenteesta johtuen suojaosuuden korottaminen vaikuttaa eri tavalla eri tuloluokan velallisiin. Jos velallisen nettotulot ovat yli suojaosuuden määrä ja enintään kaksi kertaa suojaosuus, velallinen kuuluu niin sanotun tulorajaulosmittauksen piiriin. Tulorajaulosmittauksessa tuloista ulosmitattava määrä lasketaan velallisen kannalta lievimmän laskentasäännön mukaan. Jos velallisen nettotulot ovat yli kaksi kertaa suojaosuus ja enintään neljä kertaa suojaosuus, nettotuloista ulosmitataan yksi kolmasosa. Suojaosuuden korottaminen siirtää osan niistä velallisista, joilta nykyisin ulosmitataan

yksi kolmasosa, tulorajaulosmittauksen eli lievemmän laskentasäännön piiriin. Tällä tavalla suojaosuuden korottaminen auttaa myös keskimmäiseen tuloluokkaan kuuluvista ulosmittausvelallisista kaikista pienituloisimpia.

Edellä sanottua voidaan havainnollistaa esimerkillä henkilöstä, jolla ei ole elatuksen varassa olevaa puolisoa, omaa lasta tai puolison lasta. Voimassa olevan lain mukaan tällainen velallinen kuuluu tulorajaulosmittauksen piiriin, jos hänen nettotulonsa ovat enintään 1 392 euroa kuukaudessa. Jos suojaosuuden määrä nousee väliaikaisen lain ja indeksikorotuksen myötä 922,50 euroon kuukaudessa, sanottu velallinen kuuluu tulorajaulosmittauksen piiriin, jos hänen nettotulonsa ovat kuukaudessa enintään 1 845 euroa.

Suojaosuuden korotus ei vaikuta niihin velallisiin, joiden nettotulot ovat ehdotetun suojaosuuden korottamisen jälkeenkin yli kaksi kertaa suojaosuus ja enintään neljä kertaa suojaosuus. Heiltä ulosmitataan jatkossakin yksi kolmasosa nettotuloista. Edellä todetulla tavalla, ulosmittausjärjestelmän laskentasääntöjen laajempi muuttaminen väliaikaisesti ei ole kuitenkaan mahdollista tilanteen vaatimassa nopeassa aikataulussa.

Keskituloisten velallisten tarpeet saada huojennusta ulosmittaukseen voidaan ottaa huomioon myöntämällä heille vapaakuukausia ja rajoittamalla ulosmittauksen määrää. Vapaakuukausia voidaan myöntää, jos ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden ajan ja velallisen välttämättömät asumiskustannukset tai muut elinkustannukset ovat hänelle ulosmittauksen jälkeen jäävään määrään nähden korkeat tai jos ulosmittauksen keskeyttämiseen on erityinen syy. Ulosmittauksen määrän rajoittaminen ei edellytä tietyn ajan jatkunutta ulosmittausta ja määrää voidaan rajoittaa, jos velallisen maksukyky on olennaisesti heikentynyt esimerkiksi erityisen syyn vuoksi. Molemmat säännökset mahdollistavat sen, että tapauskohtaiseen harkintaan perustuen ulosmittausta kevennetään esimerkiksi korkeiden, välttämättömien elinkustannusten vuoksi. Ulosottomiesten tulee soveltaa sääntelyä tasapuolisesti ja vallitseva taloudellinen tilanne huomioon ottaen.

Asiassa on lisäksi syytä huomata, että keskituloisten velallisten asemaan on ehdotettu parannusta hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta (HE 142/2022 vp), jonka käsittely on eduskunnassa kesken. Sanotun esityksen mukaan velalliselle, jonka tuloista ulosmitataan yksi kolmasosa, annettaisiin yksi vapaakuukausi ilman velallisen pyyntöä. Tällaista mahdollisuutta viran puolesta annettavaan vapaakuukauteen ei voimassa olevan lain mukaan ole. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että maksukyvyn olennainen heikkeneminen ta-

vanomaista suurempien tulonhankkimiskulujen vuoksi lisättäisiin ulosmittauksen määrän rajoittamisperusteeksi. Ehdotetulla lisäyksellä selkeytetään ulosmittauksen rajoittamista koskevan säännöksen soveltamista tavanomaista suurempiin tulonhankkimiskuluihin ja siten parannetaan myös muun muassa keskituloisten velallisten asemaa.

2.4 Esityksen kohtuullisuus velkojien kannalta

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry kiinnittää huomiota siihen, että hallitus on jo esittänyt velallisille annettavien vapaakuukausien lisäämistä (HE 142/2022 vp) ja katsoo, että kahta samanaikaista uudistusta ei voida pitää velkojien kannalta kohtuullisena. Suojaosuuteen tehtävä indeksikorotus olisi Suomen Perimistoimistojen Liitto ry:n näkemyksen mukaan ollut yksinään riittävä toimi kustannustason nousun huomioon ottamiseksi.

Oikeusministeriö toteaa, että esitetty vapaakuukausien lisäämistä koskeva ulosottokaaren muutos on pysyvä, rakenteellinen muutos ulosmittausjärjestelmään. Suojaosuuden korottamisessa sen sijaan kyse on väliaikaisesta lainsäädännöstä, jota hallitus on päättänyt esittää yhtenä toimena kansalaisten ostovoiman tukemiseksi vallitsevassa taloudellisessa tilanteessa. Kokeilusta saadaan tietoa ulosmittausjärjestelmän kehittämiseksi jatkossa.

Vapaakuukausiuudistuksen on arvioitu pidentävän velkojen maksuaikaa mediaanille vajaalla kahdella kuukaudella. Suojaosuuden korottamisen on arvioitu pidentävän maksuaikaa mediaanille mahdollisesti noin 2,4 kuukaudella, mutta vaikutus voi olla pienempikin, koska kyseessä on vain vuoden kestävä muutos. Velkojien kannalta esitykset tarkoittavat sitä, että osa velkojista saa suorituksen saatavilleen nykyistä hitaammassa aikataulussa. Kyse ei ole kaikissa tapauksissa saatavan lopullisesta menetyksestä, vaan velan maksun siirtymisestä myöhempään ajankohtaan. Niissä tapauksissa, joissa velka tai sitä koskeva ulosottoperuste ehtii vanhentua ennen kuin velka tulee kokonaan maksetuksi, vapaakuukausien lisääminen ja suojaosuuden korottaminen merkitsevät myös kokonaisuutena pienempää ulosmittauskertymää saatavalle. Ulosottoperusteen vanhentumisaika on pääsäännön mukaan 15 vuotta ja velan lopullinen vanhentumisaika 20 vuotta. Näihin yksityisoikeudellisia velkoja koskeviin määräaikoihin suhteutettuna sanottuja pidennyksiä maksuaikaan voidaan pitää velkojien kannalta kohtuullisina.

2.5 Suojaosuuden korottamisen negatiiviset vaikutukset

Takuusäätiö sr., Ulosottolaitos, *professori Tuula Linna*, *Suomen Perimistoimistojen Liitto ry, Kuluttajaliitto ry ja Suomen velalliset ry* kiinnittävät huomiota suojaosuuden korottamisen negatiivisiin vaikutuksiin. Suojaosuuden korottaminen pitkittää velkojen maksuaikaa ja kasvattaa siten veloista aiheutuvia kustannuksia sekä vaikuttaa luottomarkkinoihin siten, että myös muiden kuin ulosottovelallisten ja muuten maksuvaikeuksissa olevien kuluttajien mahdollisuudet käyttää erilaisia luottomuotoja todennäköisesti heikkenevät. Joidenkin velallisten osalta suojaosuuden korottaminen voi johtaa siihen, että omaisuutta, kuten asunto, joudutaan ulosmittaamaan ja myymään velkojen suorittamiseksi.

Oikeusministeriö toteaa, että sanotut suojaosuuden korottamisen negatiiviset vaikutukset on tunnistettu hallituksen esityksessä. Kaikki uudistukset, jotka pienentävät ulosmittauksen määrää, pidentävät ulosottovelkojen maksuaikaa ja siten korkokustannuksia. Suojaosuuden korottamisen vaikutuksia pyritään mahdollisimman kattavasti seuraamaan ja seurannasta saatuja tietoja hyödynnetään jatkossa ulosmittausjärjestelmää kehitettäessä.

2.6 Ulosottokaaren muutosten yhteisvaikutukset

Professori Tuula Linna on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, ettei hallituksen esityksessä ole kuvattu aiemmin esitetyn vapaakuukausien lisäämistä koskevan esityksen (HE 142/2022 vp) ja nyt käsiteltävän esityksen (HE 216/2022 vp) yhteisvaikutuksia. *Ulosottolaitos* toteaa lausunnossaan, että hallituksen esityksen arvioista puuttunee suojaosuuden noston vaikutus myönnettävien vapaakuukausien määrään. Ulosottolaitoksen mukaan vaikutukset jäänevät kuitenkin alle 100 miljoonan euron ja tästä summasta osa kertyy myöhemmin velkojille perinnän hidastuessa.

Oikeusministeriö toteaa, että Ulosottolaitoksen havainto on siltä osin oikea, että hallituksen esityksessä ei ole otettu huomioon suojaosuuden korottamisen vaikutusta vapaakuukausien määrään. Sanottua vaikutusta ei ole otettu huomioon myöskään ulosottokaaren muutostarpeita koskevassa TEAS-selvityksessä (Ulosottovelka, sosiaaliturva ja työn tarjonta, s. 57-63), jossa on arvioitu suojaosuuden korottamisen vaikutusta perimistulokseen ja jossa tehdyt vaikutusarviot ovat linjassa hallituksen esityksessä esitettyjen arvioiden kanssa. Ulosottolaitoksen esiin nostaman vaikutuksen huomioon ottaminen olisi kuitenkin aiheellista, koska suojaosuuden korottamisen myötä osa velallisista siirtyy lievemmän ulosmittauksen laskentasäännön piiriin ja saa tällöin todennäköisesti enemmän vapaakuukausia.

Oikeusministeriö on lakivaliokunnan kuulemisen jälkeen selvittänyt vapaakuukausien määrän lisääntymisen vaikutusta perimistulokseen ja sen kautta ulosottomaksutuloihin. Arviointiin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä, eikä tarkkojen laskelmien tekeminen ole mahdollista. Vaikutuksen suuruusluokkaa on kuitenkin arvioitu olettamalla, että vapaakuukausien määrä lisääntyisi keskimäärin 1,5 – 2 kuukaudella niillä velallisilla, jotka siirtyvät yhden kolmasosan ulosmittauksesta tulorajaulosmittaukseen. Maaliskuun 2016 ulosmittausaineiston pohjalta on arvioitu, että tulorajaulosmittauksen piiriin siirtyisi noin 8 000 henkilöä ja että heidän osaltaan kokonaisvaikutus perimistulokseen olisi noin 2,4 – 3,2 miljoonaa euroa. Edelleen on arvioitu, että vapaakuukausien määrä lisääntyisi yhdellä kuukaudella niillä suurituloisilla velallisilla, jotka siirtyvät ankarimmasta ulosmittauksen laskentasäännöstä yhden kolmasosan ulosmittaukseen. Maaliskuun 2016 ulosmittausaineiston pohjalta on arvioitu, että yhden kolmasosan ulosmittaukseen siirtyisi noin 2 000 henkilöä ja että heidän osaltaan kokonaisvaikutus perimistulokseen olisi noin 1,8 miljoonaa euroa. Suojaosuuden korottamisen myötä lisääntyvät vapaakuukaudet pienentäisivät tulojen ulosmittauksesta kertyvää perimistulosta siten yhteensä noin 4,5 miljoonaa euroa vuonna 2023.

Hallituksen esityksessä edellä sanottua vaikutusta ei ole otettu huomioon, joten vaikutusarviota on syytä tarkentaa. Tarkennetun vaikutusarvion mukaan suojaosuuden korottaminen pienentäisi perimistulosta laskennallisesti yhteensä noin 80 miljoonaa euroa (HE:ssä 76 milj. euroa), josta velkojille tilitettävä osuus olisi noin 76 miljoonaa euroa (HE:ssä 72 milj. euroa). Julkisoikeudellisille veloille tilitettävä perimistulos pienenisi noin 27 miljoonaa euroa (HE:ssä 26 milj. euroa). Ulosottomaksutulot pienenisivät suojaosuuden korotuksesta johtuen yhteensä noin 4,7 miljoonaa euroa (HE:ssä 4,4 milj. euroa).

Vapaakuukausien lisäämistä koskevan hallituksen esityksen ja suojaosuuden korottamista koskevan hallituksen esityksen yhteisvaikutuksista voidaan lisäksi todeta, että molempien esitysten arvioitu kokonaisvaikutus saadaan laskemalla esityksiä koskevat vaikutusarviot yhteen. Vapaakuukausiuudistuksen on arvioitu pienentävän perimistulosta laskennallisesti noin 16,9 miljoonaa euroa, josta velkojille tilitettävä osuus olisi noin 15,9 miljoonaa euroa. Julkisoikeudellisille veloille tilitettävän perimistuloksen arvioidaan vapaakuukausiuudistuksen myötä pienenevän noin 5,7 miljoonaa euroa ja ulosottomaksutulojen noin 1,1 miljoonaa euroa.

2.7 Vaikutusten seuranta

Lausunnonantajista *Finanssiala ry, Ulosottolaitos* ja *Kuluttajaliitto ry* korostavat lausunnoissaan suojaosuuden korottamisen vaikutusten seurannan ja selvittämisen tärkeyttä.

Oikeusministeriö pitää lausunnonantajien tavoin vaikutusten seurannan ja arvioinnin huolellista toteuttamista erittäin tärkeänä. Seurannasta saatua tietoa on tarkoitus hyödyntää ulosmittausjärjestelmän kehittämisessä jatkossa. Vaikutusten seurannan valmistelu on oikeusministeriössä käynnissä, ja asiassa tehdään aktiivista yhteistyötä muun muassa Ulosottolaitoksen kanssa. Ulosottolaitoksen tietojärjestelmästä saatavien tietojen lisäksi seurattavia kohteita ovat mahdollisuuksien mukaan vaikutukset maksuhäiriömerkintöihin, luottomarkkinoihin ja velallisten työllisyyteen. Selvityksen toteuttamistapa täsmentyy loppuvuoden 2022 aikana.

3 Suunnitteilla olevat muut toimet

Lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä tietoa siitä, mitä sellaisia toimia oikeusministeriössä on vireillä tai pohdinnassa, joilla varaudutaan mahdollisiin poikkeuksellisiin muutoksiin ja velallisten aseman huomioon ottamiseen muutoksissa.

Oikeusministeriössä on käynnissä selvitystyö ulosmittauksen laskentasääntöjen ja sosiaaliturvaetuuksien yhteensovittamisesta (Hankeikkunassa hanke OM042:00/2022). Nykyisellään sosiaaliturvaetuuksien ulosmittausjärjestelmä on monimutkainen, ja erilaisia sosiaaliturvaetuuksia kohdellaan ulosmittauksessa eri tavalla. Selvityksessä tarkastellaan mahdollisuuksia yksinkertaistaa ja yhdenmukaistaa sosiaaliturvaetuuksien kohtelua ulosmittauksessa sekä arvioidaan tarkemmin muun muassa toimeentulotuen ja ulosoton välistä yhteyttä. Selvityksellä luodaan tietopohjaa myöhemmin käynnistettävälle ulosmittausjärjestelmän laajemmalle uudistamiselle, joka vaatii laajaa selvitystyötä ja vaikutusten arviointia. Ulosmittausjärjestelmän laajempi uudistus tulee valmistella huolella työryhmässä, jossa on edustettuna riittävän monipuolinen asiantuntemus uudistuksen tarkoituksenmukaisen sisällön ja vaikutusten arvioimiseksi.

Hallituskaudella on jo tehty paljon toimia ylivelkaantumiskehityksen hillitsemiseksi ja kansalaisten ja yritysten auttamiseksi. Eduskunta on keväällä hyväksynyt luottotietolain muutokset, joilla lyhennetään eräiden yleisimpien maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja. Lainmuutokset tulevat voimaan 1.12.2022 ja niiden toimivuutta ja vaikutuksia tullaan seuraamaan oikeusministeriön toteuttaman jälkiarvioinnin puitteissa. Muita hallituskaudella jo toteutettuja toimia ovat yritys-saatavien perintäkulujen enimmäismäärästä ja positiivisesta luottotietorekisteristä säätäminen sekä yksityishenkilön velkajärjestelyyn tehdyt huomattavat helpotukset. Ulosottokaaren muutosehdotusten lisäksi eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä esitys kuluttajaluottosäänte-lyn pysyvistä muutoksista. Talous- ja velkaneuvontaa on hallituskauden aikana vahvistettu ja

palvelukanavia lisätty. Lisäksi hallituskaudella on valmistunut kansallinen talousosaamisen strategia, jota toteutetaan alan keskeisten toimijoiden verkostoyhteistyönä.